

Wakusanyaji taka wanaweza kupata nini kutokana na Miongozo mipya ya ILO ya kukuza kazi nzuri katika urejeshajig?

"Ingawa shughuli zisizo rasmi na rasmi za kuchakata tena huambatana na kuingiliana katika minyororo ya thamani ya kuchakata tena, miongozo hii ya sera imeandaliwa kwa umakini maalum kwa makampuni ya kuchakata tena na wafanyakazi katika uchumi usio rasmi. Hii si tu kwa sababu ya idadi yao kubwa bali pia kwa sababu ya agizo la ILO na mfumo mwingine wote wa Umoja wa Mataifa la kuendeleza haki ya kijamii na kuhakikisha kwamba hakuna mtu anayeachwa nyuma.

- Miongozo ya sera ya ILO kwa ajili ya kukuza kazi nzuri katika kuchakata tena

Mnamo Desemba 2025, Shirika la Kazi Duniani (ILO) lilipitisha Miongozo ya sera ya kukuza kazi nzuri katika kuchakata tena ambayo yalikuwa yamejadiliwa kati ya serikali, wafanyakazi nawaajiriwakati wa mkutano wa wataalamu uliofanyika Mei 2025. Muungano wa Kimataifa wa Wachumaji Taka (IAWP) na Wanawake katika Uchumi Usio Rasmi: Utandawazi na Kupanga (WIEGO) walialikwa na Shirikisho la Vyama vya Wafanyakazi vya Kimataifa, Muungano wa Kimataifa wa Viwanda na Huduma za Umma wa Kimataifa kujumuisha wawakilishi watatu watakaohudumu kama washauri wa wafanyakazi katika mkutano huo.

Majadiliano ya wiki nzima yalikuwa ya kuchosha na makali, yakidumu hadi usiku sana na hayakuisha hadi karibu saa nane asubuhi siku ya mwisho. Mijadala muhimu ilifanyika kati ya serikali, wafanyakazi na waajiri kuhusu masuala mbalimbali yanayohusiana na kazi nzuri, ikiwa ni pamoja na kama sekta hiyo inapaswa kuwa na 'ajira nyingi', yenye ushindani, na inayojumuisha 'mishahara ya kuishi'. Ingawa haikuwezekana kujumuisha mahitaji yote ya IAWP katika miongozo, tuliweza kuyashawishi yaakisi mahitaji na mahitaji mengi ya wakusanyaji taka, na hati iliyotokana ina michango muhimu na ya kina katika uundaji wa kazi nzuri katika sekta yetu.

Katika miongozo ya ILO, neno "r" "Wafanyakazi wa kuchakata taka kwa njia ya elektroni katika uchumi usio rasmi" hurejelewa kwa istilahi tofauti kulingana na muktadha, ikionyesha utofauti wa kazi zao na miundo ya shirika. IAWP hutumia neno "wakusanyaji taka" kama neno linalojumuisha ambalo linaweza kujumuisha wafanyakazi wasio rasmi wa kuchakata taka, wachakataji taka, au wafanyakazi wa kuchakata taka katika uchumi usio rasmi.¹ Katika miongozo hii, maneno mbalimbali pia hutumika kurejelea wachotaji taka, na ingawa si wafanyakazi wote katika uchumi usio rasmi wa kuchakata taka ni wachotaji taka, ni muhimu kutambua kwamba wengi wao ni wachotaji taka.

¹ Muungano wa Kimataifa wa Wakusanyaji Taka unafanua wakusanyaji taka kuwajumuisha wafanyakazi wa akaunti zao katika kukusanya, kupanga, kuainisha na kuuza vifaa vinavyoweza kutumika tena; wakusanyaji taka mitaani na wafanyakazi wengine wasio rasmi au wasio rasmi wanaohusika katika usafirishaji, urejeshaji na uuzaji wa vifaa hivi, ikiwa ni pamoja na wale waliojumuishwa katika mifumo ya usimamizi wa taka za manispaa; pamoja na wakusanyaji taka wa zamani ambao, ndani ya mashirika yao, wamechukua majukumu mapya katika maeneo kama vile kukuza mazingira, kazi ya utunzaji, afya au programu za kijinsia. Tazama: www.wastepickersinternational.org/constitution kwa Ufafanuzi kamili wa IAWP wa wachotaji taka.

Nini cha kujua kuhusu miongozo ya ILO ya kazi nzuri katika kuchakata tena?

Miongozo ya ILO inawakilisha hatua kubwa mbele kwa kutangaza kwamba kuchakata tena ni kazi halisi na kwamba wakusanyaji taka ni wafanyakazi wenye haki kamili. Hati hiyo inatambua hitaji la kuhakikisha upatikanaji wetu wa ulinzi wa kijamii, mazingira salama ya kazi, mapato ya haki, na uhuru wapanganatambua jukumu muhimu la vyama vya ushirika na mashirika ya warejeshaji kama wadau halali ndani ya sekta hiyo. Zaidi ya hayo, inasema kwamba urasimishaji haupaswi kuharibu riziki zao bali badala yake uziunganishe hatua kwa hatua, na kwamba mpito wa uchumi wa mzunguko lazima utoe ajira bila kumwacha mtu yeyote nyuma. Mazungumzo ya kijamii yanabaki kuwa msingi: warejeshaji lazima wawe na sauti katika sera zinazowaathiri. Kwa kifupi, hii ni zana yenye nguvu inayowawezesha kudai nafasi yetu halali katika usimamizi wa taka.

Miongozo ya ILO ya kazi nzuri katika sekta ya urejelezaji si hati ya kiufundi tu — ni chombo ambacho kinaweza na kinapaswa kutumiwa na mashirika ya wakusanyaji taka na viongozi wetu. Inafaa kuipitia upya kwa kuzingatia hali halisi ya ndani na kitaifa, kuuliza ni kwa kiwango gani viwango vilivyowekwa vinafikiwa na ni wapi mapengo muhimu yanabaki. Kulingana na hili, wakusanyaji taka wanaweza kusaidia kuimarisha mahitaji, kuongoza mapendekezo, na kuwawajibisha mamlaka kwa kuhakikisha haki, kuboresha mazingira ya kazi, na kuwezesha ujumuishaji wenye maana katika mifumo ya urejelezaji. Kwa njia hii, miongozo inaweza kuwa sehemu halisi ya marejeleo ya kusonga mbele, kupitia shirika la pamoja, kuelekea hali ya kazi yenye heshima na haki zaidi.

Kanuni muhimu zinazoweza kupatikana ndani ya miongozo ni pamoja na:

1. Uchakataji ni kazi halisi

ILO inatambua urejelezaji kama shughuli halali ya kazi, ikijumuisha kila kitu kuanzia ukusanyaji wa barabarani hadi usindikaji wa viwandani. Hii inawaweka wakusanyaji taka — iwe wanafanya kazi katika madampo au mitaani — kwenye ramani ya kazi ya kimataifa, ikiondoa dhana kwamba sisi ni "watendaji wasio rasmi wanaofanya kazi nje ya mfumo."

2. Ufikiaji wa wafanyakazi katika uchumi usio rasmi

Miongozo niiliyokusudiwakutumika sawa katika shughuli za kuchakata tena katika uchumi rasmi na usio rasmi, huku msisitizo maalum ukielekezwa kwa makampuni ya kuchakata tena na wafanyakazi katika uchumi usio rasmi. Msisitizo huu hauonyeshi tu ukweli kwamba wengi wa wakusanyaji taka hufanya kazi katika uchumi usio rasmi, lakini pia jukumu la ILO na mfumo mpana wa Umoja wa Mataifa la kuendeleza haki ya kijamii na kuhakikisha kwamba hakuna mtu anayeachwa nyuma.

3. Haki za kazi kwa wote

Inathibitisha kwamba warejeshaji wa haki wana haki ya haki za msingi za kazi: mazingira mazuri ya kazi, ulinzi wa kijamii, usalama na afya mahali pa kazi, kutobaguliwa na uhuru wa kujumuika. Kwa hivyo wameinuliwa kutoka hadhi ya "watu walio hatarini" hadi ile ya wamiliki wa haki halisi na zinazoweza kutekelezwa.

4. Ushirika kama njia muhimu

Inaangazia vyama vya ushirika—na uchumi mpana wa kijamii na mshikamano—kama njia bora za kuhamia kwenye kazi nzuri, na hivyo kuboresha mapato na uwezo wa majadiliano ya pamoja. Serikali zinahimizwa kuzipa usaidizi.

5. Urasimishajibila kuhama

Inakubali kwamba utovu wa nidhamu ni suala la kimuundo na inahitaji michakato ya taratibu inayorahisisha ujumuishaji bila kumtoa mtu yeyote mahali pake kupitia hatua za adhabu.

6. Ulinzi wa kijamii na hali nzuri

Inaangazia hitaji la kuhakikisha upatikanaji wa ulinzi wa kijamii kwa wote, kutambua hali halisi ngumu zinazowakabili wachotaji taka, na kuzihimiza serikali kubuni na kutekeleza mifumo ya kisheria ya kutosha na mifumo madhubuti ili kuhakikisha haki ya usalama wa kijamii kwa wafanyakazi wote wa kuchakata taka.

7. Huangazia Vurugu na Hatari

Miongozo hiyo inaelekeza umakini kwenye kuathiriwa na vurugu, unyanyasaji, na hatari mitaani na kwenye madampo ya taka, na kushawishi serikali, waajiri, na wafanyakazi mashirikakuchukua hatua za kuwalinda.

8. Uchumi Mzunguko na Kazi

Wanapendekeza mpito "wenye utajiri wa kazi" unaowaunganisha wachotaji taka badala ya kuwabadilisha.

9. Mazungumzo ya Kijamii yenye Sauti Halisi

Maandishi hayo yanajumuisha majadiliano ya pamoja kwa wote, kutambua wakusanyaji takamashirikakama wazungumzaji halali. Inakubali kwamba mazungumzo ya kijamii yanapaswa kutegemea uhuru wa kujumuika, yanayofanywa kwa nia njema na kujumuisha utambuzi mzuri wa haki ya majadiliano ya pamoja kwa wafanyakazi wote, bila kujali hali yao ya uhamiaji.

10. Wahusika Wakuu, Sio Wanufaika Tu

Hatimaye, miongozo ya ILO ya kukuza kazi nzuri katika kuchakata taka inawaweka wakusanyaji taka na wafanyakazi wa kuchakata taka kama wahusika wakuu katika muundo wa sera, muhimu katika kukuza mifumo ya kuchakata taka yenye usawa na endelevu zaidi.

Miongozo ya kisékta ya ILO ni ipi?

Miongozo ya kisékta ya ILO hutoa mwongozo wa kina kwa watunga sera, waajiri, wafanyakazi, makampuni na vyombo vingine kuhusu mada maalum zinazohusiana na kazi nzuri na mpito wa haki. Ingawa si ya kisheria, miongozo ya ILO imeundwa ili kufahamisha lugha na maelezo ya mikataba inayofunga kisheria kama vile sheria za kitaifa, mikataba ya biashara au kisékta, mikataba, itifaki na mikataba mingine.

Miongozo ya kisékta inatokana na ILOkaziViwango kama Mikataba, Itifaki na Mapendekezo, pamoja na Maazimio ya ILO, maazimio, hitimisho na mwongozo mwingine wa sera unaohusiana navyo. Havifungamani kisheria na haviko chini ya utaratibu wa kuidhinishwa au usimamizi chini ya sheria za kimataifa.kaziviwango, lakini vinaweza kutumika kuunga mkono na kuimarishakaziviwango na mbinu bora ndani ya mikataba na sheria zinazofunga kisheria. Kwa mfano,[Miongozo ya ILO kuhusu usalama na afya kwa nchi za Asia na Uturuki](#)zimetajwa katika sera na mikakati, na kutumika kama hati ya msingi kwa ajili ya maendeleo ya sheria ya kuchakata meli nchini Pakistani, India na Bangladesh.

Kwa njia hii, miongozo ya ILO inaweza kuwa chombo muhimu sana kwa mashirika ya kukusanya taka. Inasaidia kuimarisha mahitaji ambayo makundi haya yamekuwa yakitoa kwa muda mrefu: mazingira bora ya kazi, upatikanaji wa ulinzi wa kijamii, na ushirikishwaji katika mifumo ya usimamizi wa taka.Kuwa na hati hii mkononi kunawawezesha kuwaambia mamlaka: "Hili si ombi letu tu; ni jambo ambalo ILO pia inatetea."

Pia zina umuhimu mkubwa katika mipangilio ya mazungumzo. Wakati wa kukutana na serikali za manispaa, wizara za serikali, au makampuni binafsi, miongozo hii inaweza kusaidia mkusanyaji takavikundi huwasilisha hoja zilizo wazi na zenye kushawishi zaidi. Zinaweza kutumika kushughulikia masuala kama vile ada za huduma, upatikanaji wa vifaa vinavyoweza kutumika tena, urasimishaji, au mazingira ya kazi—yanayoungwa mkono na mamlaka ambayo ina uzito mkubwa katika jukwaa la kimataifa.

Zaidi ya hayo, miongozo hiyo husaidia mashirika kupata mtazamo wazi zaidi kuhusu uhalisia wao wenyewe. Inawawezesha kulinganisha hali za sasa za kimazingira dhidi ya viwango vilivyowekwa—kinachopaswa kutokea—na kutambua pengo lipo wapi. Kulingana na uchambuzi huu, mashirika yanaweza kuunda mapendekezo thabiti zaidi—kwa mfano, kuhusu jinsi ya kuboresha usalama mahali pa kazi, jinsi ya kupunguza hatari, au jinsi ya kuimarisha miundo yao ya shirika.

Na ingawa hazifanyi sheria inayofunga, miongozo bado ina thamani kubwa. Inawakilisha makubaliano ya kimataifa kuhusu jinsi sekta ya urejelezaji inavyopaswa kufanya kazi. Kwa sababu hii, inaweza kuwa muhimu katika kukuza sauti za warejelezaji, kufungua njia za mazungumzo, na kudai haki yao ya kushiriki katika michakato ya kufanya maamuzi ambayo huathiri moja kwa moja kazi yao.
